

Húsvét a battonyai romaánoknál

A húsvét ("Păștile"), a tavaszi jeles napok legjelesebbike Battonyán hajnali 3 órakor, körmenettel vette kezdetét, amikor a "nagycsütörtökön elnémult harangok hírül adják mindenkinek, hogy Jézus Krisztus feltámadt". Reggel a család valamennyi tagja úgy mosdott meg, hogy a mosdóvízbe piros tojást helyeztek el, hogy "mindenki olyan piros legyen, mint a tojás." Majd a család minden tagja kapott egy-egy piros tojást is, ami a tojásból való élet jelképe."

Ezen a napon, pontosabban ettől a naptól kezdve 6 héten át, az üdvözlési forma az volt, hogy a köszönő "*Hristos a-nviat*" ("Krisztus feltámadt") mondatot mondta, erre a felelet "*Adevărat c-a-nviat*" ("Valóban feltámadt") volt.

Az ebédnél, miként karácsonykor is, húsvét első napján is gyertya égett az asztalon. Ugyancsak húsvét első napján ki-ki a saját búzavetéséből egy csokorra valót hozott haza. Ennek a közepébe egy égő gyertyát tettek, amit aztán nem volt szabad elfújni, csak terménnyel eloltani, hogy bő termés legyen. A gyerekek itt is kétféle nyerészkedő játékot ismertek, az egyik: a tojások összeverése ("*ciocnire*"), a két fél közül, akinek a pirosa eltört az veszít, és átadja a tojását a másiknak; a másik: pénzbeleveréssel igyekeztek elnyerni egymástól a piros tojást. Aki nem állította bele érméjét a tojásba, az elvesztette azt a pénzt, ill. ha beleállította (beleverte), úgy a tojás az övé lett.

A gyerekek ezen a napon először a keresztszülőkhöz mentek húsvétot köszönteni, kalácsot (tortát) vittek és tojást, amiért viszonzásul tojást és pénzt kaptak. Ugyanez volt a fizetség a többi meglátogatott rokonnál, ismerősnél is.

A szórakozásra és mulatságra a nagybőjt idején "kiéhezett" fiatalok körében a délutáni táncház („*Joc*”, „*Juca*”) jelentette az igazi nagy élményt. ("Örömnap lévén a húsvét, a tánc is az öröm egyik kifejezési módja".) A „*Joc*” a hatóságok által hol engedélyezett, hol üldözött ünnep- és vasárnap délutáni zenés, táncos szórakozási formaként volt ismeretes valamenynyi románlakta településünkön. Ezekon gabonáért vagy pénzért felfogadott zenészek húzták a talpalávalót. Kialakult táncrendje volt a „*Joc*”-nak Battonyán is, amit mindig egy legényessel vezettek be, majd páros táncok következtek. A táncok rendje a következő volt: „*ficiorescu*” (legényes) - "*rara*" (ritka) - "*mînînțaua p-on picior*" (aprózó egy lábon) – „*lența*" (lassú) – „*duba*". Nem volt előírás, de a helyi szokás itt is úgy diktálta, hogy a legjobb táncosok elöl, vagyis a sor elején, a zenészek előtt táncoltak. Ezért a helyért vetélkedés volt, ami nemegyszer verekedéssel zárult. A

sortáncok állandó kísérője a csujogatások ("*strigături de joc*")skandalása volt, csodálatos 2-4-6, vagy akár többsoros ritmikus, rímes népköltészeti miniatűrök, bennük líraian tükröződve az élet minden öröme-bánata.

A szerbekkel való együttélés hatása mutatható ki abban a helyi szokásban is, hogy a *halottak húsvétját* ("*Păștile morților*") Battonyán nem a románok körében megszokott húsvét másnapjához egy hétre eső hétfőn, hanem húsvét másnapján tartották és tartják. Ennek a napnak a délelőtti miséjén a lelkész az elhaltak lelki üdvéért mondott misét a templomban, ezt követően az emberek kimentek a temetőbe, felkeresték hozzátartozóik sírjait. Kalácsot, gyertyát, piros tojást és italt vittek ki, ezeket a szegények körében („régén mindig voltak kint szegények, ma legfeljebb cigányok”) szétosztották, ill. a temetőcsősznek adták - "a halott nevében", vagyis *pomána* gyanánt.